

دانشور

پزشکی

سطح آگاهی و نگرش دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه‌های سراسر کشور نسبت به ارائه خدمات بهداشت دهان و دندان در شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور

نویسندگان: دکتر سیدشجاع‌الدین شایق^{۱*} و دکتر محمود نصراصفهانی^۲

۱. استادیار گروه پروتزیهای دندانی دانشکده دندان پزشکی شاهد

۲. استادیار گروه پرپودانتیکس دانشکده دندان پزشکی شاهد

Email: shayegh@shahed.ac.ir

* نویسنده مسئول:

چکیده

سابقه و هدف: بهداشت دهان و دندان از شاخه‌های مهم بهداشت عمومی است که در سلامت افراد تأثیر بسزا دارد. در کشور ما، عدم توجه به رعایت بهداشت دهان و دندان منجر به بالا رفتن میزان پوسیدگی دندان و بیماری‌های لثه شده است. به منظور ارائه خدمات مناسب درمانی و بهداشتی در کشور، شبکه‌های بهداشتی درمانی طراحی شده‌اند. نیروی انسانی ارشد در ارائه این خدمات و مدیریت آن در بخش بیماری‌های دهان و دندان را دندان‌پزشکان تشکیل می‌دهند. میزان آگاهی و نگرش این افراد می‌تواند بر کیفیت ارائه خدمات تأثیر زیاد داشته باشد. به منظور تعیین سطح آگاهی و نگرش دانشجویان سال آخر دندان پزشکی دانشگاه‌های سراسر کشور نسبت به ارائه خدمات بهداشتی درمانی دهان و دندان در شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور، این مطالعه در سال تحصیلی ۷۷-۷۶ انجام پذیرفت.

روش کار: سطح آگاهی و نگرش ۲۰۵۴ دانشجوی پسر و دختر در ۱۴ دانشکده دندان پزشکی کشور

با استفاده از پرسشنامه مورد ارزیابی قرار گرفت. پرسشنامه شامل ۵ سؤال زمینه‌ای، ۲۱ سؤال آگاهی و ۱۰ سؤال نگرش بود. دانشجویانی که به بیش از ۱۱ سؤال آگاهی پاسخ صحیح دادند در سطح خوب و بقیه در سطح آگاهی ضعیف قرار داده شدند. سطح نگرش دانشجویان به ۵ سطح از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف تقسیم گردید. داده‌های جمع‌آوری شده توسط برنامه نرم‌افزاری آماری EPI6 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: مطالعه نشان داد که ۸۲/۱ درصد دانشجویان مورد بررسی از آگاهی ضعیف و ۱۷/۹ درصد از آگاهی خوب نسبت به ارائه خدمات بهداشتی دندان پزشکی برخوردارند. سطح آگاهی خوب در دانشجویان مذکر ۲۳/۲ درصد و در دانشجویان مؤنث ۱۱/۴ درصد بود. در دانشجویان سطح نگرش کاملاً موافق، ۵۰/۹ درصد نگرش موافق، ۸/۳ درصد بی‌نظر، ۰/۱ درصد مخالف و ۰/۳ درصد نگرش کاملاً مخالف داشتند. دانشکده دندان پزشکی مشهد با فراوانی ۹۸/۳ درصد دارای بیشترین فراوانی آگاهی خوب و دانشگاه اهواز با ۰ درصد آگاهی خوب دارای کمترین فراوانی بود.

نتیجه نهایی: از نتایج به دست آمده می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که سطح آگاهی دانشجویان نسبت به ارائه خدمات بهداشتی دندان پزشکی ضعیف، لکن دارای نگرشی موافق نسبت به مقوله خدمات ذکر شده است. به نظر می‌رسد به منظور بالا بردن سطح آگاهی باید آموزش دانشجویان رشته دندان پزشکی در این رابطه اصلاح شود.

واژه‌های کلیدی: آگاهی، خدمات بهداشتی دندان، دانشجویان دندان پزشکی، نگرش

دوماهنامه علمی - پژوهشی

دانشگاه شاهد

سال پانزدهم - شماره ۷۱

آبان ۱۳۸۶

وصول: ۸۳/۷/۲

پذیرش: ۸۴/۲/۲

مقدمه

بهداشت دهان و دندان از شاخه‌های مهم بهداشت عمومی است که در سلامت افراد تأثیر بسزا دارد. در کشور ما، عدم توجه کافی مردم به رعایت بهداشت دهان و دندان منجر به بالا رفتن میزان پوسیدگی دندان و بیماری‌های لثه شده است [۱].

طبق بررسی انجام گرفته توسط دفتر بهداشت دهان و دندان در شهریور ماه سال ۱۳۷۴ Decayed Missing Filled Teeth (DMFT) کودکان ۱۲ ساله ایرانی ۲/۰۲ است [۱]. با توجه به این که اکثر دندان‌های دائمی در این سن تازه رویش یافته، آمار مذکور رقم بالایی محسوب می‌گردد که با افزایش سن، این رقم به مراتب بالاتر خواهد رفت. از طرف دیگر در کشور ما ۹۳ درصد DMFT را دندان‌های پوسیده ترمیم نشده تشکیل داده که ۴ درصد آن مربوط به دندان‌های کشیده شده است و فقط ۳ درصد به دندان‌های پر شده مربوط می‌شود [۱]. این آمار نشان می‌دهد که اکثر دندان‌های پوسیده در کشور ما ترمیم نمی‌شوند. عدم رعایت بهداشت و درمان نکردن به‌موقع بیماری‌های دهان و لثه باعث از دست دادن دندان‌ها در سنین پایین می‌شود که عواقب دشوارتر و هزینه بیش‌تری در بر خواهد داشت. با توجه به شیوع بیماری‌های دهان و دندان در کشور و رشد جمعیت در سال‌های آتی، چنانچه از هم‌اکنون اقدامات پیشگیرانه و گسترش خدمات بهداشت دهان و دندان صورت نگیرد دولت و جامعه ناگزیر از قبول هزینه‌های بسیار گزاف تأمین مواد، تجهیزات و نیروی انسانی گرانبه در درمان دندان پزشکی خواهد شد [۲].

در کشور ما، شبکه‌های بهداشتی درمانی جهت ارائه خدمات بهداشتی اولیه بر پا گردیده است و می‌توان گفت فعالیت‌های بهداشتی درمانی دندان پزشکی در این شبکه، جایگاه ویژه‌ای به خود اختصاص داده است؛ به طوری که دندان‌پزشکان بسیاری در ارائه خدمات دندان پزشکی در شبکه به خدمت مشغول گشته و هر ساله تعداد زیادی از فارغ‌التحصیلان دانشکده‌های

دندان پزشکی نیز باید در این شبکه، خدمات قانونی خود را طی کند [۲].

دانشکده‌های دندان پزشکی در نظام آموزشی عالی کشور به‌منظور تربیت دندان‌پزشکان متعهد براساس معیارها و ارزش‌های اسلامی و اصول علمی و فنی و با توجه به نیازهای جامعه تأسیس گشته‌اند که برای نیل به این هدف، رعایت اصولی نظیر توأم بودن مباحث نظری و کارهای عملی و تطبیق کمی و کیفی محتوای برنامه‌های آموزشی با نیازها و شرایط طبیعی، اقتصادی و اجتماعی کشور ضروری است [۳].

با نگاهی اجمالی به آموزش در دانشکده‌های دندان پزشکی و اهداف تأسیس این دانشکده‌ها و همچنین ارائه خدمات بهداشتی درمانی دندان پزشکی در شبکه بهداشتی درمانی کشور و با توجه به این که آگاهی و نگرش ارائه‌دهندگان خدمات منتج به عملکردی بهینه و در نهایت موجب ارتقای سلامت و بهداشت جامعه می‌گردد این دانش و نگرش قرار است که از طریق آموزش در دانشکده‌های دندان پزشکی به دانشجویان منتقل گردد [۴]. با عنایت به این که تاکنون پژوهشی در این خصوص در کشور انجام نگرفته، قرار شد طرحی با هدف تعیین سطح آگاهی و نگرش دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه‌های سراسر کشور نسبت به ارائه خدمات بهداشتی درمانی کشور در سال تحصیلی ۷۶-۷۸ انجام شود.

روش کار

این مطالعه از نوع توصیفی - مقطعی است که جامعه آماری آنرا دانشجویان دختر و پسر دانشکده‌های دندان پزشکی سراسر کشور تشکیل می‌دهد.

اطلاعات از طریق پرسشنامه‌ای حاوی ۵ سؤال زمینه‌ای، ۲۱ سؤال آگاهی و ۱۰ سؤال نگرش جمع‌آوری شد. روایی و پایایی پرسشنامه، با انجام یک مطالعه مقدماتی در دانشکده دندان پزشکی همدان و نیز با استفاده از نظر مشاورین تحقیقاتی و متخصصین دندان پزشکی بررسی و مورد تأیید قرار گرفت.

جدول ۲ فراوانی سطح نگرش دانشجویان مورد مطالعه در دانشکده‌های دندان پزشکی سراسر کشور در سال تحصیلی ۷۶-۷۷

نسبی	مطلق	فراوانی نگرش
۰/۳	۶	کاملاً مخالف
۰/۱	۲	مخالف
۸/۳	۱۷۱	بی‌نظر
۴۰/۶	۸۳۴	موافق
۵۰/۷	۱۰۴۱	کاملاً موافق
۱۰۰	۲۰۵۴	جمع

بحث

نتایج پژوهش نشان داد که آگاهی اغلب دانشجویان نسبت به ارائه خدمات بهداشتی درمانی دهان و دندان کم (۷۰/۶-۲۴/۹ درصد) بوده و لذا پاسخ نمی‌دانم را انتخاب کرده بودند. در سطح بندی آگاهی نیز نتایج، مؤید این است، به طوری که ۸۲/۱ درصد از دانشجویان دارای آگاهی ضعیف بودند. علی‌رغم آگاهی ضعیف، دانشجویان نگرشی موافق و کاملاً موافق داشتند (به ترتیب ۴۰/۶ و ۵۰/۷ درصد) که نشان می‌دهد هر چند داشتن آگاهی خوب در ایجاد نگرش مثبت مؤثر است، لکن به نظر می‌رسد عواملی همچون داشتن دیدگاه و تفکرات آکادمیک و علمی نسبت به این مفهوم در دوران دانشجویی در مقایسه با تفکرات حرفه‌ای، بسیار قوی و واضح‌تر است. انگیزه سازمان، امکانات از جمله وجود اساتید و نیز کسانی که قبلاً سابقه فعالیت در شبکه فعالیت در شبکه را داشته‌اند در ایجاد نگرش مثبت در دانشجویان نقش پررنگ‌تری داشته است.

فراوانی آگاهی خوب در دانشجویان پسر بیش از دانشجویان دختر بود که علت این امر شاید در ارتباط با دانشجویان مذکر بهداشتکار دهان و دندان باشد که همگی سابقه فعالیت در شبکه بهداشتی را داشتند. سطح آگاهی خوب آنان نیز در مقایسه با سایرین بیش‌تر بود. این موضوع در درصد نگرش دانشجویان مذکر بی‌تأثیر بود، به طوری که در نتایج مربوط به سطح نگرش دانشجویان برحسب سابقه فعالیت در شبکه، ملاحظه

دانشجویانی که به بیش از ۱۱ سؤال آگاهی پاسخ صحیح داده بودند، در سطح آگاهی خوب و بقیه در سطح ضعیف محسوب شدند. سطح نگرش دانشجویان به ۵ سطح کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم تقسیم گردید. در خاتمه داده‌های جمع‌آوری شده توسط برنامه EPI6 مورد تحلیل آماری قرار گرفت.

نتایج

از ۲۰۵۴ نفر دانشجوی مورد بررسی ۱۱۳۸ نفر (۵۵/۴ درصد) مذکر و ۹۱۶ نفر (۴۴/۶ درصد) مؤنث بودند. ۷۹/۲ درصد از افراد در گروه سنی ۱۸-۲۵ سال، ۲۰/۲ درصد در گروه بیش‌تر از ۲۵ سال و ۰/۶ درصد در گروه زیر ۱۸ سال قرار داشتند. بیش‌ترین دانشجویان مورد مطالعه در دانشگاه آزاد اسلامی تحصیل می‌کردند (۲۳ درصد) و کم‌ترین دانشجویان در دانشکده دندان پزشکی یزد مشغول به تحصیل بودند (۲/۱ درصد).

توزیع فراوانی نسبی پاسخ به سؤالات آگاهی دانشجویان به گونه‌ای بود که ۱۵/۸-۵۲/۲ درصد از دانشجویان در پاسخ به سؤالات آگاهی جواب صحیح دادند، ۷/۵-۳۷/۵ درصد به پاسخ غلط و ۲۴/۹-۷۰/۶ درصد به پاسخ نمی‌دانم اشاره کردند. نتایج نشان داد که ۱۷/۹ درصد دانشجویان، سطح آگاهی خوب و ۸۲/۱ درصد سطح آگاهی ضعیف داشتند (جدول ۱).

سطح نگرش ۵۰/۷ درصد دانشجویان مورد مطالعه کاملاً موافق و ۰/۳ درصد دانشجویان کاملاً مخالف بود (جدول ۲).

جدول ۱ فراوانی سطح آگاهی دانشجویان در بین

نمونه‌های مورد مطالعه

نسبی	مطلق	آگاهی فراوانی
۱۷/۹	۳۶۸	خوب
۸۲/۱	۱۶۸۶	ضعیف
۱۰۰	۲۰۵۴	جمع

قابل ذکر است با توجه به بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی و کتابخانه‌ای کشور و نبودن مطالعات مشابه در این زمینه، مقایسه نتایج این مطالعه با سایر تحقیقات میسر نشد. لذا در خاتمه پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد.

- ۱- واحدهای درسی عملی و نظری به دروس دانشجویان دندان پزشکی با موضوع جایگاه وظایف و نقش دندان پزشکان در شبکه بهداشتی درمانی به سرفصل این دوره اضافه گردد.
- ۲- ارزیابی و مطالعه عوامل مختلف و مؤثر بر نگرش و انگیزش دانشجویان و تقویت آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد.
- ۳- برگزاری همایش‌های سراسری از سوی دانشکده‌های دندان پزشکی در این رابطه امری مؤثر است.

سپاسگزاری

بدین وسیله از حوزه معاونت آموزشی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی همدان که هزینه‌های طرح مذکور را تقبل کردند تشکر و سپاسگزاری می‌گردد. همچنین از آقای دکتر رضا مسچی، آقای دکتر نادر مرکزی مقدم، آقای دکتر حمیدرضا کسایی، دکتر حمید صمدزاده و همکاران محترم طرح صمیمانه تشکر می‌گردد.

منابع

۱. کاویان‌پور خدیجه، کفاش محمدی طاهره. بررسی DMFT در کودکان ۱۲ ساله ایرانی. تهران: معاونت بهداشتی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۴.
۲. صمدزاده حمید، بیات ف. دندان‌پزشکان و طرح نیروی انسانی، چاپ اول، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، شهروند، ۱۳۷۸.
۳. ستاد انقلاب فرهنگی. اساسنامه دانشکده‌های دندان پزشکی. تهران: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، ۱۳۶۱.
۴. شادپور، کامل. شبکه مراقبت‌های اولیه بهداشتی، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، انتشارات سمت، ۱۳۷۳.

می‌گردید که سابقه فعالیت بر نگرش دانشجویان بی‌تأثیر است و تفاوت محسوسی از این نظر در دو جنس دیده نشد.

نتایج به دست آمده نشانگر آن است که در بررسی سطح آگاهی و نگرش دانشجویان هر دانشگاه برحسب ترم‌های تحصیلی، ارتباط منطقی و معناداری وجود ندارد و اغلب در ترم‌های بالای تحصیلی، سطح آگاهی خوب بالاتر است که شاید این امر در ارتباط با تدریس واحد دندان پزشکی مجتمعی (جامع‌نگر) در قبل از این ترم‌ها باشد که خود به نوعی منجر به افزایش آگاهی دانشجویان گردیده است. درخصوص نگرش در تمام ترم‌های تحصیلی، نگرش کاملاً موافق بیش‌تر بود. با وجود این، تعداد بسیار کمی از فارغ‌التحصیلان رشته دندان پزشکی تمایل به خدمت در شبکه‌های بهداشتی داشتند که خود جای تأمل بسیار دارد.

بیش‌ترین فراوانی آگاهی خوب مربوط به دانشجویان دانشگاه مشهد بود (۹۸/۳ درصد) که این می‌تواند به دلیل وجود اعضای هیأت علمی در دانشکده دندان پزشکی مشهد باشد که در زمینه بهداشت پیشگیری دارای مورد تخصصی بوده، با برنامه‌ریزی مدون و منسجم به تدریس واحد دندان پزشکی جامعه‌نگر پرداخته‌اند. کم‌ترین فراوانی آگاهی خوب مربوط به دانشگاه اهواز بود (صفر درصد) که شاید این امر ناشی از آن باشد که دانشجویان مورد بررسی در دانشکده دندان پزشکی اهواز، همگی در ترم‌های ۱ و ۳ بودند و همان‌طور که ملاحظه گردید در اغلب دانشگاه‌ها در ترم‌های پایین، آگاهی خوب دارای فراوانی پایینی بود.

به‌طور کلی، ارزیابی و توجه به عوامل مؤثر در نگرش موافق دانشجویان در هر دانشگاه به دلیل ارائه واحد دندان پزشکی مجتمع به صورت تئوری و عملی بالاخص عملی آن که در رابطه با نقش بهداشتکاران دهان و دندان می‌باشد در تغییر و بالا بردن سطح آگاهی خوب دانشجویان مشهود است.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.